

Monumentnummer*: 525522

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **17 augustus 2009**
Kadaster deel/nr **82897/49**

*Woonplaats** **Amsterdam** *Gemeente** **Amsterdam** *Provincie** **Noord-Holland**

Locatiennaam **Amsterdam** *Locatieomschrijving* **BY Sixhaven 14a**

*Kadastrale gemeente** **Amsterdam** *Sectie** **K** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **11752**

*Omschrijving***

Inleiding:

De SCHUTSLUIS Willem I (of Willemsluis) ligt een paar honderd meter landinwaards in het Noordhollands kanaal, de grens tussen de Buiksloterham aan de westzijde en de Nieuwendammerham aan de oostzijde. Vanaf de IJ-zijde achter het Centraal Station (De Ruijterkade) valt de sluis duidelijk op en vormt het een markant element op de kop van Amsterdam-noord. De schutsluis Willem I is gebouwd in 1824 en hoewel het ingrijpend hersteld en verbouwd is in 1867 is het uiterlijk ervan nagenoeg ongewijzigd gebleven. Het was niet alleen de eerste schutsluis voor de zeevaart van Nederland maar ook de eerste dubbele schutsluis waarbij een scheiding werd gemaakt voor het schutten van grote en kleine schepen. Bovendien was het de eerste schutsluis van een dergelijke omvang met name voor wat betreft de doorvaartwijdte. Ook in sociaal-economisch opzicht is de schutsluis een belangrijk object in het Noordhollands kanaal; dit was op haar beurt van belang voor het economisch herstel van Nederland na de Franse overheersing en voor de economische ontwikkeling van Amsterdam en Nederland in het algemeen.

De ontwerper is Jan Janszoon Blanken; een van de belangrijkste waterbouwkundige ingenieurs van die tijd en Inspecteur-Generaal onder koning Willem I. Hoewel de sluis niet meer functioneert als zeeverbinding voor Amsterdam, is zij nog altijd in gebruik voor de binnen- en recreatievaart. De deuren zijn in 1946 hersteld. De kleine sluis wordt nog met de hand bediend, de grote is gemechaniseerd: de bewegingswerken zijn van recente datum. Op dit moment (2008-2009) worden er naast de sluis werkzaamheden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van de Noord-zuidlijn.

Omschrijving:

De schutsluis bestaat uit twee aan beide uiteinden door deuren af te sluiten kolken waardoor schepen kunnen worden geschut, dat wil zeggen: van de ene naar de andere vaarweg waarvan het waterpeil ten opzichte van elkaar verschilt. Er is een scheiding gemaakt voor grote en kleine schepen door middel van een smalle en een brede doorgang. De grote doorgang heeft een schutlengte van 65 meter, een breedte van 14,75 meter en een totale sluislengte van ruim 90 meter. De sluis is zakelijk en sober vormgegeven. De sluisbak is opgetrokken uit bruinrode baksteen met natuurstenen elementen op essentiële plaatsen als slagstijlen en hoeken. De kopsen kanten en binnenhoeken van de kademuren zijn afgerond. De sluisdeuren zijn in hout met ijzerwerk uitgevoerd, zonder decoraties. Tussen het langgerekte deel aan de noordzijde (het binnenhoofd) en het deel aan de zuidzijde (het buitenhoofd) bestaat een hoogteverschil waardoor het sluislichaam zich visueel naar de omgeving voegt. Door de in contrasterend wit geschilderde hekwerken op de loopbruggen en sluislichamen heeft het geheel een sterke visuele werking in de omgeving.

Waardering:

De Willemsluis is van algemeen belang - vanwege de architectuurhistorische waarde als zeldzaam en gaaf voorbeeld van een dubbele schutsluis; - vanwege de sociaaleconomische waarde als markant onderdeel in de 19e eeuwse waterstaatkundige geschiedenis in het algemeen en de geschiedenis van het Noordhollandskanaal in het bijzonder; - vanwege het oeuvre van Jan Janszoon Blanken.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument